

Proč se přidat do Paktu starostů a primátorů pro klima a energii? Vyplatí se to každé obci

Žádat o dotační podporu a vstoupit do Paktu může i Vaše obec

Proč pakt Starostů a primátorů v oblasti klimatu a energetiky?

- Pakt starostů a primátorů v oblasti klimatu a energetiky je nejrozsáhlejší světovou iniciativou na úrovni měst a obcí v oblasti udržitelné energetiky a klimatu.
- Pakt starostů a primátorů je společnou iniciativou měst, obcí a Evropské komise, která vznikla krátce po přijetí tzv. klimaticko-energetického balíčku v roce 2008.
- Pakt sdružuje tisíce místních samospráv (na 11 tisíc), jež se dobrovolně zasazují o plnění cílů v oblasti klimatu a energetiky na svém území. K členství více [zde](#). Nedávno v ČR vstoupily i menší obce jako Heřmaničky, Olbramovice, Pozořice, Židlochovice, Předklášteří nebo i větší města jako Olomouc, Přerov, Karviná nebo Františkovy Lázně. Jako první v ČR se připojil Jeseník.
- Samotná účast v Paktu je zdarma, oproti tomu obec získává metodickou podporu ze strany kanceláře Paktu, možnost sdílení dobré praxe s ostatními signatáři Paktu, možnost propagace svých aktivit na webu Paktu a širší možnosti jejich financování.

Společná vize iniciativy do roku 2050: bezuhlíková města adaptovaná na změnu klimatu

- **Dekarbonizovaná území** – cílem je přispět opatřeními v oblasti úspor energií, nasazením obnovitelných zdrojů k udržení průměrného globálního oteplení pod úrovní 2°C ve srovnání s úrovní před globální industrializací, což je v souladu s mezinárodní dohodou o změně klimatu, jíž bylo dosaženo v prosinci 2015 na Konferenci OSN v Paříži. Patří sem snižování využití neobnovitelných zdrojů energie s cílem dosažení nulové uhlíkové stopy.
- **Odolnější území** – cílem je posílit odolnost území z hlediska změny klimatu, snížit zranitelnost vůči hrozbám vyplývajícím ze změny klimatu a dále omezit nevyhnutelné nepříznivé dopady změny klimatu na území obce vhodnými opatřeními v hospodaření s vodou, sídelní i krajinné zeleně. Součástí je boj proti suchu, ochrana před povodněmi, vichřicemi a dalšími extrémy.
- Všeobecně dostupný přístup k bezpečným, udržitelným a dostupným energetickým službám pro všechny znamená, že se zlepší kvalita života, životní prostředí, atraktivita obce i energetická bezpečnost. Podobně v oblasti klimatu jde o kvalitu a odolnost životního prostředí, které je vstřícné lidem, udržitelné, šetrné k přírodě.

Závazek obce ke společné evropské vizi

- Místní orgány, které se připojí k Paktu starostů a primátorů se zavazují podnikat opatření tempem, které umožňuje rozvoj vědy a lidského poznání, ve společné snaze o udržení globálního nárůstu teploty pod 1,5°C, což je tou nejvyšší ambicí Pařížské dohody.
- Signatáři Paktu se stručně řečeno zavazují:
 - 1) snižovat emise skleníkových plynů na svém území,
 - 2) zvyšovat odolnost a připravovat se na nepříznivé dopady klimatické změny
 - 3) bojovat s energetickou chudobou, jejíž řešení je jedním z opatření k zajištění spravedlivého přechodu k uhlíkové neutralitě Evropy.

Energetika – úspory, obnovitelné zdroje, lepší účinnost

Průměrná česká obec vynaloží za energie 10 - 15 % provozních výdajů. Ceny energií rostou, zvyšovat se bude požadavek na energetickou bezpečnost a roste také potřeba snižovat emise skleníkových plynů. Mezi hlavní faktory, které určují, že udržitelná, odpovědná a moderní energetika je pro samosprávy klíčovou oblastí dlouhodobého rozvoje obce patří:

- 1) **zlepšování kvality ovzduší** – fosilní zdroje jsou nahrazovány účinnějšími zdroji, s nižšími emisemi, snižuje se uhlíková stopa obce, zlepšuje ekologický dopad, motivují se občané i firmy k udržitelnému chování
- 2) **energetická soběstačnost** – obec se stává méně závislou na externích dodávkách energie (současně to neznamená odklon od příznivého centrálního zásobování teplem) a méně závislou na zvyšujících se cenách energií
- 3) **energetická bezpečnost** – občané a místní firmy do budoucna již nejsou pouze spotřebitelé energie, ale i její výrobci (tzv. prosumers), posílí se vlastní zdroje, nižší riziko výpadků dodávek energie (snížení rizika blackoutů, posílení bezpečnosti)
- 4) **zlepšování technického stavu majetku** – realizací projektů dochází nejen k úsporám energie, ale i ke zhodnocení majetku obce
- 5) **zlepšení kvality vnitřního prostředí a komfortu** – lepší technický stav objektů může při správné technické realizaci energetických opatření výrazně zlepšit kvalitu vnitřního prostředí (teplota, vlhkost, osvětlení, kvalita vzduchu, nižší prašnost)
- 6) **finanční úspory** – energetickými úsporami a komplexním energetickým managementem se sníží provozní výdaje obce (i za předpokladu omezených vlastních financí na investice díky dotacím + metodě EPC, do budoucna možnost komunitní energetiky)

Klima – odolnost, adaptace, udržitelný rozvoj s rozumnou ekonomikou

Průměrná teplota má do konce století vzrůst o 2° C ve srovnání se současností, zvýší se počet tropických dní z 8 až na 30 ročně, deště budou stále intenzivnější (20 – 50 mm denně), bude pokračovat degradace půd a přehřívání zastavěných oblastí a nevhodně obhospodařované krajiny. Obce dobrou adaptací na změnu klimatu získají mnoho:

- 1) **funkční adaptace na změnu klimatu** – cílem adaptace na změnu klimatu je snižování zranitelnosti jednotlivých sídelních (obce, města) a přírodních systémů a zvýšení jejich odolnosti vůči očekávaným hrozbám. Posilováním odolnosti vůči hrozbám vyplývajících ze změny klimatu se obec stává méně zranitelnou vůči hrozbám typu přívalových povodní či sucha, přehřívání sídelních oblastí i krajiny, vodní či větrné eroze, atd.
- 2) **atraktivní místo pro život** – více zeleně, více vody, udržitelně řešená krajina a veřejná prostranství, to vše zvyšuje atraktivitu obce jako místa pro život (i podnikání). Lepší klima v obcích a městech má pozitivní dopady nejen na přírodu ale i na zdraví obyvatel, zlepšuje se morálka a chuť k životu.
- 3) **zhodnocování obecního majetku** – realizací projektů dochází nejen výhodným environmentálně příznivým dopadům, ale i ke zhodnocení majetku obce, například vzrostlé stromy zvyšují hodnotu nemovitostí o 5-10%, vegetační střechy jsou cestou, jak rekonstruovat majetek a šetřit výdaje za energie, hospodaření se srážkovou vodou optimalizuje náklady na kanalizační síť atp.
- 4) **udržitelnější životní prostředí** – vhodně řešená adaptace s dobrým plánováním přináší obcím mnoho pozitivních dopadů v oblasti tzv. ekosystémových služeb (regulace mikroklimatu, prevence povodní, podpora v boji se suchem, vázání CO₂ vegetací, redukce smogu a znečištění ovzduší díky zeleni, podpora biodiverzity).
- 5) **zlepšování technického stavu majetku obce** – dobře promyšlená a provedená revitalizace obecních objektů v souladu s principy adaptace na změnu klimatu (retrofit budov, modernizace a renovace objektů včetně sítí, komunikací, sídelní zeleně, parků, sportovišť) přináší možnosti pro zlepšení technického stavu (vč. dotací) a provozních podmínek při správě obecního majetku
- 6) **finanční úspory** – odpovědně a plánovaně obhospodařované sídlo i krajiny jsou stabilnější, odolnější, méně náchylné poškození dlouhodobě i extrémů (přívalové povodně, sucha) a tedy v součtu ekonomicky výhodnější.

Pro dosažení výše uvedené vize se obec zavazuje:

- Stanovit střednědobé a dlouhodobé cíle (které jsou v souladu s cíli EU a alespoň tak ambiciózní jako národní cíle) s cílem **dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050** (původní cíl snížit do roku 2030 emise CO₂ (a případně i dalších skleníkových plynů) alespoň o 40 % je doporučen navýšit na snížení o 55% a to zejména díky vyšší energetické účinnosti a většího využívání obnovitelných zdrojů energie;
- Zvyšovat svou odolnost vůči změně klimatu prostřednictvím přizpůsobení se dopadům změny klimatu, snižovat zranitelnost obce vůči změně klimatu;
- Zapojovat občany, podniky a orgány veřejné správy na všech úrovních obce do realizace této vize
- Sdílet vizi, výsledky, zkušenosti, komunikovat,) s kolegy starosty a primátory a místními lídry a vzájemně se inspirovat

Pakt vyzývá k nejvyšším ambicím při stanovení cílů. Signatářům Paktu se doporučuje, aby snížili své emise skleníkových plynů alespoň o 55 % do roku 2030, což je v souladu s cílem EU.

Z dlouhodobého hlediska se signatáři Paktu zavazují k dosažení klimatické neutrality do roku 2050 s cílem minimálního snížení emise skleníkových plynů o 80 %. Cíl týkající se skleníkových plynů bude cílem pro celou EU, jakmile bude dostupný.

Aby mohly být tyto závazky splněny, zavazuje se obec plnit následující opatření:

- Provádět základní inventuru emisí a posouzení rizik a zranitelnosti v oblasti změny klimatu
- Předložit do dvou let od rozhodnutí obecního zastupitelstva „Akční plán pro udržitelné zdroje energie a boj proti změně klimatu“ (tj. SECAP = Sustainable Energy and Climate Action Plan)
- Nejméně každý druhý rok po předložení akčního plánu pro udržitelné zdroje energie a boj proti změně klimatu předkládat zprávu o pokroku za účelem hodnocení, monitorování a ověřování.

Co vstupem do Paktu starostů a primátorů získáte?

- V první řadě začne obec komplexně plánovat či komplexně doplňovat své případně již zahájené aktivity v oblasti adaptace na změny a v oblasti mitigace (snižování negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí). Motivace je ekologická i ekonomická.
- Díky SECAP bude obec disponovat jasným a praktickým plánem, který bude řešit nejen provozní a investiční potřeby obce, ale bude jim dávat environmentálně odpovědný rozměr. Tím dojde k synergii a podpoře dlouhodobého finančního plánování s výhodnými možnostmi řady dotací.
- „Ozelenění“ rozvoje obce tak má nejen ekologické i ekonomické benefity. V praxi přináší snížování emisí CO₂ primárně energetickými úsporami a efektivitou. Díky dotační podpoře nebo inovativním finančním metodám vč. EPC dochází pak k úspoře na straně výdajů obce.

V rámci Paktu starostů a primátorů obec získá konkrétně – proč řešit potřeby obce vstupem do Paktu?

- **KOMPLEXNÍ A PRAKTICKÉ PLÁNOVÁNÍ:** obec bude disponovat plánem SECAP, který jí v motivaci snížení uhlíkové stopy povede jak na konkrétní projekty v oblasti adaptace na změnu klimatu, tak energetických úsporách, zvýšení energetické náročnosti a využití obnovitelných zdrojů energie. Obec tím bude odolnější vůči změně klimatu i energeticky soběstačnější a udržitelnější.
- **EVROPSKÁ PUBLICITA:** Evropská komise se zavázala podporovat místní samosprávy zapojené do Paktu starostů a starostů a poskytovat jim publicitu.
- **ROZVOJ SPOLUPRÁCE:** vytváření sítí, výměny informací a budování kapacity prostřednictvím pravidelných akcí, partnerství obcí, webinářů nebo online diskuzí. Úřad pro svaz starostů (Covenant of Mayors Office, CoMO) pomáhá signatářům v realizaci účasti v Paktu, podporuje místní akce prostřednictvím vlastních komunikačních kanálů. CoMO koordinuje práci s třetími stranami a vyjednává o podpoře Paktu.

- **EXPERTNÍ PORADENSTVÍ:** poskytování komplexních technických pokynů a šablon s cílem pomoci signatářům Paktu při plnění cílů, sledování provádění a výsledků signatářských projektů, Akčních plánů.
- **NOVÉ DOTAČNÍ TRENDY:** Evropská komise zavázala k mobilizaci finančních prostředků a politické podpory na úrovni EU. Ekologizace probíhá ve všech oblastech rozvoje společenského a ekonomického systému EU. Obec se tak může k trendu více připojit a využít jej pro vlastní rozvoj.
- **SPOLUPRÁCE S OBČANY:** Posílení spolupráce s občany a místními zainteresovanými stranami na jejich území prostřednictvím rozvoje a sledování jejich akčních plánů. Výhodou je usnadněné sebehodnocení a vzájemné (peer-to-peer) výměny prostřednictvím společné šablony pro monitorování a podávání zpráv.
- **FINANČNÍ PODPORA:** v rámci SECAP se také dále připraví další projekty a efektivně nasměrují obec do energeticky a klimaticky odpovědného plánování rozvoje obce včetně dotací:
 - 1) Finance z Národního programu Životní prostředí na pravidelné informační aktivity pro SECAP/obce zapojené do Paktu včetně možnosti dotace až 50 % na mzdu koordinátora SECAP. Až 80% dotace na osvětové a informační aktivity (na samotné zpracování SECAP je v programu dotace 80 %). Více viz samostatná příloha.
 - 2) Plné členství vč. zpracovaného SECAP bylo a nejspíše bude podmínkou financování z programu HORIZON 2020 v sekci „Smart Cities and Communities – Lighthouse projects“ v pozici „Lighthouse City“ (s možností získat investiční prostředky EU).
 - 3) European City Facility (EUFC) na zpracování investičních postupů a plánů.
 - 4) Modernizační fond, Národní plán obnovy, nový Operační program Životní prostředí, Integrovaný regionální operační program, ad. v rámci programového období EU 2021+)
 - 5) Prostředky Evropské investiční banky (přímo či prostřednictvím ČMZRB – program Elena – až 90% na projekční přípravu + financování realizace) atd.
 - 6) Inovativní financování a rozvoj – EPC případně PPP projekty, PPA nebo přímé dodávky ad. v energetice, celkový retrofit budov, rozvoj infrastruktury vč. přípravy na projekty komunitní energetiky, atd., což jsou zajímavé projekty pro soukromé nebo nadnárodní (EIB) investory.
 - 7) Komunitní energetika – v rámci této nové možnosti je kromě uplatnění finančních podpor výše uvedených atraktivní možnost financování mikroinvesticemi občanů obce, kteří projekty podpoří s vidinou drobné investice a především podpory společného zájmu obce.

Možnosti - co vše lze do plnění SECAP zahrnout?

- Energetické úspory včetně obnovitelných zdrojů, akumulace energie, energetického managementu (i v rámci komunitní energetiky)
- Modernizace veřejného osvětlení
- Podpora cyklo dopravy, zprůchodnění krajiny stezkami pro cyklisty a chodce
- Komunitní energetika a rozvoj lokálních distribučních sítí
- Energetické úspory v objektech v sektoru domácností a v terciárním sektoru
- Rozvoj nízko/bezemisní MHD, podpora elektromobility, vodíková energetika a další zdroje pohonu

SECAP zahrnuje také veškerá adaptační opatření, tzn. celou agendu adaptace na změny klimatu (voda, vegetace, intravilán i volná krajina, modrozelená infrastruktura atd.):

- Projekty na hospodaření se srážkovou vodou (retence, akumulace, využití dešťové vody)
- Udržitelný rozvoj vodovodů a kanalizací, podpora využití šedé vody
- Výsadby a rozvoj sídelní i krajinné zeleně, parkové úpravy, stromy, keře, aleje, remízy, větrolamy apod.
- Realizace přírodě blízkých opatření v zastavených oblastech a v krajině
- Realizace tzv. zelených (vegetačních) střeš a fasád, dešťových záhonů, školních zahrad
- Výměna zpevněných nepropustných povrchů za (polo)propustné povrchy
- Zvyšování kvality půdy – oživení půdy a udržitelné hospodaření s půdou

Příklady konkrétních projektů realizovaných v rámci SECAP:

Na stránkách Paktu je přes 9.500 konkrétních projektů, příkladů dobré praxe, které naplňují závazky obcí v rámci SECAP. Více [zde](#). Příkladů z ČR zatím není mnoho (dosud jen pár desítek obcí, některé z nich dosud nemají hotový SECAP. Konkrétní zveřejňované příklady projektů pro inspiraci Vaší obce:

Hlinsko:

- Zateplení obálky budov a využití OZE v soukromých residenčních budovách. Na základě osvěty a s využitím prostředků z NZÚ byla realizována úsporná opatření v hodnotě cca 900 mil. Kč. Redukce CO₂ o 3864 tun.
- Realizace výroby tepla z biomasy – kotel na štěpku z lokálních zdrojů o výkonu 2 MW (nahrazuje původní zdroj na zemní plyn) v hodnotě 10 mil. Kč (možnost pro lokality mimo CZT), redukce CO₂ o 1178 tun.

Ostrava:

- Energetické úspory, realizované na budovách Městské nemocnice (celkem 8 budov), cca 160 mil. Kč.
- Modernizace systému veřejného osvětlení, včetně využití LED technologie a renovace světelných bodů, které nahradily dříve běžně instalované výbojky. Redukce emisí CO₂ až o 425 tun ročně.

Brno:

- Instalace fotovoltaických elektráren na střechách městských budov. V současnosti tipováno přes 100 budov o celkové ploše 120 tisíc m². Kromě fotovoltaických zdrojů (FVE) umístěných na střechách budov bude součástí projektu výstavba elektroodvozního kotle v kombinaci s akumulátory tepla. Předpokládaná výše investice je 1,2 mld. Kč (cca z 50% z dotačních programů MŽP).

Jeseník:

- 1 km nových cyklostezek ve městě, redukce emisí CO₂ o 260 tun ročně, náklady na realizaci 8,7 mil. Kč (50% dotace). Energetický management a řízení spotřeb energií ve městě (kromě úspor energií v řádu 10% úspora emisí skleníkových plynů v ekvivalentu CO₂ o 150 tun).
- EPC projekty (zvyšování energetické účinnosti) pomocí metody EPC. Zejména probíhá veřejná soutěž na dodavatele energetických služeb. Úspory na spotřebě tepla 12 - 15% a úspory na spotřebě elektřiny dosáhnou 8,5 - 10% ve srovnání s původní spotřebou v roce 2010.

Dundee (Skotsko):

- Ekologizace osmi veřejných budov. Zvýšení energetické účinnosti, LED osvětlení, optimalizace vytápění, větrání a chlazení/klimatizace, izolace rozvodů, aplikace kombinované výroby tepla a energie, FVE na budovách a parkovacích stáních. Investice 50 mil. Kč, úspora přes 12 %, snížení CO₂ o 886 tun ročně.

Tábor:

- Postupná modernizace veřejného osvětlení, výměna zdrojů světla za LED, přinese úsporu až 384 tun CO₂ ročně. Postupná komplexní revitalizace veřejných budov v majetku města (zateplení, zdroje tepla, osvětlení...) má snížit emise skleníkových plynů v ekvivalentu CO₂ až o 941 tun.

Asenovgrad (Bulharsko):

- Komunitní centrum – komplexní modernizace, úspory, redukce emisí CO₂ o 188 936 tun ročně;
- Ekologizace mateřských škol – komplexní rekonstrukce budov, úspory, redukce CO₂ o 1.740 tun ročně;
- Parkovací místa „Blue Zone“ – jednodušší a ekologické parkování, redukce 134 tun CO₂ ročně.

Buttrio (Itálie):

- Přestavba centra obce – nové cyklostezky, napojení na síť dálkových tras, včetně 17 led lamp VO, celkem na 1,6 km – redukce emisí CO₂ o 181 tun ročně;
- FVE na budovách: radnice, střední škola, základní škola - celkem 64,9 kWp, redukce CO₂ o 67,5 tun ročně
- Modernizace veřejného osvětlení – nové zdroje světla na veřejném osvětlení: LED. Celkem výměna 850 žárovek za nové zdroje. Úspora CO₂ ročně ve výši 32 tun ročně.

Praha:

- Kompletní rekonstrukce Střední odborné školy Českobrodská (Centrum odborné přípravy technickohospodářské): až 100 % úspory ve vytápění, snížení emisní zátěže na 55 tun CO₂ ročně (pokles o 72 %), moderní energetický management, hospodaření s dešťovou vodou, využití zbytkového tepla ad.

Collbató (Španělsko):

- Městečko vstupem do SECAP řeší několik projektů v oblasti adaptace i mitigace klimatické změny: nové finanční zvýhodnění (daně) pro realizátory šetrných projektů hospodaření s vodou, optimalizace plánu oprav a rozvoje obecní kanalizace, posílení vytváření a správy přírodního parku Montserrat, energetické úspory na obálce objektů, aplikace energetického managementu.

Balatonfüred (Maďarsko):

- Město plánuje v rámci SECAP desítky propojených opatření v adaptaci, úspoře energií a vzdělávání: rozvoj integrovaných produktů a služeb v nabídce zeleného turismu, venkovského cestovního ruchu, rozvoj udržitelných tržně orientovaných výzkumných a vývojových aktivit hospodaření se srážkovou vodou, rekonstrukce systémů ochrany vod místního a regionálního významu nové zdroje místní výroby tepla a elektřiny s obnovitelnými zdroji energie, podpora ekologického zemědělství a zahájení činnosti pro mladé zemědělce (přechod na ekologické zemědělství, zachování ekologického zemědělství).

Vodnjan - Dignano (Chorvatsko):

- Modernizace veřejného osvětlení - výměna celkem 1528 světelných bodů za LED + energetický management (v rámci inteligentní obce, řízení spotřeby energií), úspora přes 51 tun CO2 ročně
- Energetické úspory v bydlení: renovace obálky domů, vysoce účinné systémy vytápění/chlazení díky OZE, nové ventilační systémy/vylepšení stávajících systémů, výměna zdroje ohřevu vody za systémy využívající OZE, efektivnější vnitřní osvětlení, výroba elektřiny z OZE: úspora na 1300 tun CO2 ročně.
- Zadržování vody: krajinářské řešení pro rekreaci občanů (běžecké dráhy, cyklostezky, dětská hřiště ad.). Nádrž kromě svých primárních úkolů (ochrana následného území před povodněmi, zavlažování v zemědělství a zajištění vody během sucha) nabízí využití pro sport a rekreaci.

Budišov nad Budišovkou:

Obec sice zatím není v Paktu, ale její příklad ukazuje cestu, kudy se může ubírat Vaše obec.

- V Budišově už nekupují energii jen ze sítě za plné ceny, ale vyrábí ji ze slunce, zemního plynu a biomasy. Celé je to řízeno inteligentním řídicím systémem, aby vyrobená elektřina zůstala v místě výroby. Součástí je bateriový systém, aby nespotřebovaná energie se uskladnila a postupně se spotřebovává.
- Vybudovali malou lokální distribuční síť energií (teplo, elektřina), která zásobuje úřad, kulturní dům a ZŠ. Síť je založena na fotovoltaickém systému s bateriemi a na kombinované výrobě elektřiny a tepla ze zemního plynu. Město uspoří ročně 300.000 Kč a vyprodukuje o 180 tun CO2 méně.
- U budovy školy je nabíjecí stanice, pořídili si také obecní elektromobil. Návrh celých investic do 6 let (!), dotaci v tomto případě poskytlo Ministerstvo životního prostředí (dotace 75%)

Kontakt a konzultace poskytnete:

PhDr. Jan Závěšický

Aqua Force s.r.o.

Těšnovice 39, 767 01 Kroměříž

Tel. 776 754 444

Email: jan.zavesicky@aquaforce.cz